

اقدامات لازم برای بهبود رتبه ایران در گزارش سال ۲۰۱۸ انجام کسب و کار بانک جهانی

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۵۳۷۷
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	۱. شروع یک کسب و کار
۴	۲. اخذ مجوزهای ساخت و ساز
۶	۳. دسترسی به برق
۷	۴. ثبت مالکیت
۸	۵. اخذ اعتبار
۱۰	۶. حمایت از سهام داران خرد
۱۱	۷. پرداخت مالیات
۱۲	۸. تجارت فرامرزی
۱۴	۹. اجرای قراردادها
۱۶	۱۰. حل و فصل ورشکستگی
۱۸	منابع و مأخذ

اقدامات لازم برای بهبود رتبه ایران در گزارش سال ۲۰۱۸ انجام کسب و کار بانک جهانی

چکیده

طبق آخرین گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی در سال ۲۰۱۷، جمهوری اسلامی ایران در رتبه ۱۲۰ از میان ۱۹۰ کشور جهان و در جایگاه شانزدهم در میان ۲۵ کشور منطقه سند چشم‌انداز قرار گرفته است. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با توجه به جایگاه نامطلوب ایران در رتبه‌بندی انجام کسب و کار، مجموعه مطالعات «راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی» را در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳ تهیه و منتشر کرده است. در این مطالعات راهکارهایی برای وضع، حذف یا اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی با هدف دستیابی کشور به رتبه اول در میان کشورهای سند چشم‌انداز ارائه شده است. در گزارش حاضر در مجموع ۱۵۰ مورد از اقدامات لازم برای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب و کار به تفکیک نهادها و دستگاه‌های اجرایی مسئول پس از به‌روزرسانی راهکارهای پیشنهادی مطالعات گذشته با توجه به اقدامات صورت گرفته در دو سال اخیر ارائه شده است. این مجموعه می‌تواند مبنایی برای اصلاحات سال‌های آتی فراهم کند و ملاک ارزیابی عملکرد نهادهای مسئول در بهبود رتبه ایران قرار گیرد.

مقدمه

در گزارش‌های سالیانه «انجام کسب و کار» که از سال ۲۰۰۵ توسط بانک جهانی منتشر می‌شوند، میزان سهولت قوانین و مقررات در طول چرخه عمر کسب و کارهای کوچک و متوسط در کشورهای مختلف اندازه‌گیری و نتیجه هر سال به‌صورت رتبه‌بندی کشورها از نظر سهولت انجام کسب و کار، اعلام می‌شود. در این گزارش‌ها، رتبه هر کشور از میانگین رتبه ۱۰ نماگر حاصل می‌شود. برای هر نماگر اطلاعاتی در قالب پرسشنامه و براساس مفروضات تعریف شده، از نمایندگان بخش خصوصی در هر کشور گردآوری شده و مبنای محاسبه امتیاز و رتبه قرار می‌گیرد.

براساس تبصره ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار «وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی و نهادهای بین‌المللی، جایگاه ایران در رتبه بندی‌های جهانی کسب و کار را بهبود بخشد و وضعیت اقتصادی مناسب کشور را به سرمایه‌گذاران خارجی معرفی کند». همچنین در ماده (۲۵) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران دولت مکلف شده در هر سال رتبه کشور را در شاخص انجام کسب و کار ۱۰ رتبه ارتقا دهد تا به کمتر از ۷۰ در پایان اجرای قانون برنامه برسد.

بنا به درخواست کمیسیون حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل

چهل و چهارم قانون اساسی مبنی بر ارائه راهکارهایی برای بهبود جایگاه نامناسب جمهوری اسلامی ایران در شاخص «سهولت انجام کسب و کار» بانک جهانی، گروه مطالعات محیط کسب و کار در مرکز پژوهش‌های مجلس، پروژه‌ای مطالعاتی با این هدف را طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۳ اجرا کرد.

در بررسی هر ۱۰ نماگر گزارش‌های انجام کسب و کار توسط مرکز پژوهش‌های مجلس، اختلاف فاحش اطلاعات مورد استفاده بانک جهانی برای تعیین وضعیت و رتبه ایران، با اطلاعات صحیح و واقعی ملاحظه شد به طوری که اصلاح اشتباهاتی که به دلیل ارائه اطلاعات ناقص و یا قدیمی از طریق پرسش‌شوندگان منتخب بانک جهانی، به واشنگتن ارسال می‌شد می‌توانست رتبه ایران را از ۱۵۲ در سال ۲۰۱۴ با فرض ثابت ماندن شرایط سایر کشورها به حدود ۸۰ در گزارش بعدی بانک جهانی ارتقا دهد.

همچنین در این پروژه، با به‌کارگیری روش‌های کتابخانه‌ای و پیمایشی، مجموعه‌ای از راهکارها و پیشنهادهای اصلاح، حذف یا وضع قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی به منظور دستیابی به جایگاه اول منطقه سند چشم‌انداز در نماگرهای ده‌گانه انجام کسب و کار بانک جهانی، ارائه شد. در گزارش حاضر با در نظر گرفتن اقدامات انجام شده در دو سال اخیر، راهکارهای پیشنهادی برای بهبود رتبه ایران به تفکیک نماگرها و دستگاه‌های اجرایی مربوطه با هدف اجرای اصلاحات آینده ارائه شده است.

بر اساس گزارش‌های بانک جهانی می‌توان گفت طی سه سال منتهی به گزارش ۲۰۱۶، رتبه واقعی (بازنگری و تصحیح شده) ایران از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ به ترتیب ۱۳۲، ۱۱۹ و ۱۱۷ بوده است. در واقع ابتدا در سال ۲۰۱۵ رتبه ایران برای گزارش سال قبل (۲۰۱۴) بازنگری و اصلاح شد و با ۲۰ رتبه کاهش از ۱۵۲ به ۱۳۲ رسید که همه این ۲۰ رتبه کاهش به دلیل اصلاح اطلاعات بوده است نه اصلاح واقعی وضعیت کسب و کار در ایران. سپس از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۵ با بهبود ۱۳ رتبه‌ای مواجه هستیم که ۱۱ رتبه آن باز هم ناشی از اصلاح اطلاعات مربوط به ایران بوده و دو رتبه آن بهبود را می‌توان ناشی از یکی از این سه عامل تلقی کرد: یا به طور واقعی مقررات و رویه‌های کسب و کار در ایران سهل شده یا وضع نسبی کشورهای دیگر بدتر شده و یا بر اثر تغییر روش محاسبه نماگرهای ده‌گانه، تصادفاً وضع ایران بهتر شده است. درباره اینکه سهم هر یک از سه عامل در بهتر شدن دو رتبه واقعی چقدر است اظهار نظر قطعی نمی‌توان کرد.

در سال ۲۰۱۶ رتبه ایران نسبت به رتبه واقعی سال ۲۰۱۵، دو رتبه دیگر بهبود پیدا کرد و از ۱۱۹ به ۱۱۷ رسید که یکی از این دو رتبه بهبود ناشی از اصلاح اطلاعات مربوط به ایران بوده و بهبود یک رتبه دیگر نیز ناشی از یکی از این سه عامل یاد شده بوده است. در جدیدترین گزارش سهولت انجام کسب و کار هم رتبه ایران، سه رتبه بدتر شد و از ۱۱۷ به ۱۲۰ رسید که هر ۳ رتبه آن ناشی از بدتر شدن نسبی وضعیت ایران بوده است. در واقع وضعیت واقعی کسب و کار طبق گزارش بانک جهانی در سال ۲۰۱۷ تفاوت محسوسی با سال ۲۰۱۶ نداشته است.

نتیجه اینکه از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ رتبه ایران مجموعاً در عمل ۳۲ رتبه بهتر شده که همگی به دلیل اصلاح اطلاعات اشتباه ارسال شده در سال‌های گذشته بوده است. علاوه بر این ۳۲ رتبه بهبود، رتبه

واقعی ایران به دلایلی بجز اصلاح اطلاعات ارسالی (سهل شدن واقعی مقررات و رویه‌های کسب‌وکار در ایران یا بدتر شدن وضع نسبی کشورهای دیگر و یا تغییر روش محاسبه نماگرهای ده گانه)، در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶، ۳ رتبه بهتر و در سال ۲۰۱۷، ۳ رتبه بدتر شده است. در واقع سه رتبه بهتر شدن - احتمالاً - واقعی سهولت کسب‌وکار در ایران طی این سه سال، بر اثر پسرقت ۳ رتبه‌ای در سال ۲۰۱۷ خنثی شده است. همچنین بانک جهانی معیاری با عنوان «فاصله از پیشرو» تعریف کرده است که فاصله کشورها از بهترین کشور در هر نماگر را نشان می‌دهد که تغییرات این معیار، پیشرفت کشورها نسبت به خودشان فارغ از تغییرات رتبه را نشان می‌دهد. معیار فاصله از پیشرو برای ایران در سال ۲۰۱۴، ۵۸/۸۱ از ۱۰۰ نمره بوده که در سال ۲۰۱۷ به ۵۷/۲۶ از ۱۰۰ کاهش یافته است و نشان از بدتر شدن وضع کشور دارد.^۱ در نتیجه به‌طور واقعی می‌توان ادعا کرد وضعیت نماگرهای ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی طی سه سال منتهی به ۲۰۱۷ در مجموع به‌طور واقعی تفاوت چندانی نکرده و کسب‌وکار در ایران سهل‌تر نشده است. گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار که نظر تشکل‌های اقتصادی سراسر کشور را به‌طور فصلی از سال ۱۳۸۹ به این سو، می‌سنجند نیز همین نتیجه را تأیید می‌کنند.

۱. شروع یک کسب‌وکار

مفهوم نماگر: تعداد مراحل، زمان، هزینه و حداقل سرمایه برای ثبت یک شرکت با مسئولیت محدود در تهران
نهاد حکومتی مسئول اصلی: اداره کل ثبت شرکت‌ها و سازمان تأمین اجتماعی
فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: اصلاح قانون تجارت و تدوین و تصویب یک قانون جدید، ۳ مورد اصلاح و تصویب مقررات و ۴ مورد اصلاح رویه‌های اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
شروع کسب‌وکار/ رتبه	۱۰۲	آذربایجان (رتبه ۵ جهان)
تعداد مراحل	۸ مرحله	آذربایجان ۲ مرحله
مدت زمان (روز)	۱۵ روز	۳ کشور قفقاز ۳ روز
هزینه ثبت (درصد از درآمد سرانه)	۱/۱	قزاقستان ۰/۳
حداقل سرمایه (درصد از درآمد سرانه)	صفر	۱۸ کشور صفر

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

- اصلاح ماده (۱۳۷) لایحه تجارت و الزام دستگاه‌های اجرایی به مراجعه به پایگاه‌های اینترنتی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و روزنامه رسمی به جای استعلام از مرجع ثبت شرکت‌ها.
- تدوین و ابلاغ قانون بازنگری و بازنویسی شده «ثبت شرکت‌ها» با توجه به نیاز روز و در نظر گرفتن

1. <http://www.doingbusiness.org/data/distance-to-frontier>

قوانین تجارت، تجارت الکترونیک، اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، برنامه‌های توسعه، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و ... .

ب) وظایف سازمان ثبت اسناد و املاک کشور (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

۱. اصلاح یا لغو بخشنامه «شرایط مدیریت در شرکت‌های تجاری» ابلاغ شده در آذرماه ۱۳۹۰.
۲. اصلاح «بخشنامه ۹۲/۴۶۴۷۲ مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۲ راجع به اعلام مدارک و مستندات لازم برای ثبت تأسیس شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری به منظور ایجاد یک رویه واحد» در خصوص گواهی سوءپیشینه.
۳. تهیه دستورالعملی که در آن مواردی که در فرآیند تقاضای تأسیس، نقص محسوب می‌شود و مواردی که منجر به رد فوری درخواست تأسیس می‌شود مشخص شده و مهلت رفع نقص و ضمانت اجرای عدم رفع نقص، تعیین و به اطلاع متقاضیان ثبت شرکت برسد.

ج) وظایف سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سازمان تأمین اجتماعی (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. جایگزینی مکاتبات اینترنتی به جای رویه‌های مبتنی بر کاغذ در فرآیند ثبت شرکت‌ها در قوه قضائیه مانند برخط کردن فرآیند اخذ گواهی عدم سوءپیشینه.
۲. حذف مدرک تصویر برابر اصل مدارک احراز هویت و جایگزینی آن با ارتباط سامانه‌ای بین سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و اداره سجل کیفری (که هر دو زیرمجموعه قوه قضائیه هستند) و اسناد الکترونیک.
۳. اجرای کامل فرآیند ثبت شخص حقوقی بر پایه امضای الکترونیکی.
۴. فراهم شدن امکان ثبت اطلاعات کارگاه و کارکنان در سازمان تأمین اجتماعی بدون نیاز به مراجعه حضوری از طریق ارسال اطلاعات به صورت اینترنتی.

۲. اخذ مجوزهای ساخت و ساز

مفهوم نماگر: اخذ مجوز ساخت یک انبار به همراه اخذ انشعاب آب و فاضلاب انبار در حومه شهر تهران
نهاد حکومتی مسئول اصلی: وزارت کشور (شهرداری تهران)، شرکت آب و فاضلاب
فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر^۱: اصلاح بخشی از قانون شهرداری‌ها و تصویب موادی در برنامه ششم توسعه، ۳ مورد اصلاح دستورالعمل و ۶ مورد اصلاح رویه‌های اجرایی

۱. روند بهبود رتبه ایران در نماگر مجوزهای ساخت و ساز از سال ۲۰۱۴ غالباً به دلیل اصلاح اشتباهات سال‌های گذشته در ارسال اطلاعات به بانک جهانی بوده است. کاهش چشمگیر زمان در داده‌های بازنگری شده سال ۲۰۱۵، کاهش هزینه در گزارش سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، افزایش امتیاز شاخص کنترل کیفیت در داده‌های بازنگری شده سال ۲۰۱۶ و کاهش یک مرحله در داده بازنگری شده سال ۲۰۱۴ اتفاق افتاده است. در گزارش‌های عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه شده، به اقداماتی برای برقراری ارتباط سیستمی میان شهرداری و سازمان امور مالیاتی و نیز شهرداری و سازمان تأمین اجتماعی اشاره شده که هنوز به نتیجه نهایی نرسیده و لذا اقدامات مذکور تأثیری بر بهبود رتبه ایران ندارد. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به:

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش نظارتی درباره عملکرد دولت در کاهش رتبه ایران در گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی، شماره مسلسل ۱۵۱۸۲، ۱۳۹۵، صص ۶ و ۷.

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
اخذ مجوزهای ساخت‌وساز/ رتبه	۲۷	امارات (رتبه ۲ جهان)
تعداد مراحل	۱۵	گرجستان ۷ مرحله
مدت زمان (روز)	۹۹	گرجستان ۴۸ روز
هزینه (درصد از ارزش انبار)	۱/۷	گرجستان ۰/۲
شاخص کنترل کیفیت ساخت (۱۵-۰)	۱۲/۵	امارات ۱۴

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

- اصلاح تبصره «۷» ماده (۱۰۰) قانون شهرداری‌ها.
  - ایجاد راهکارهای قانونی مدیریت واحد شهری در برنامه ششم توسعه.
  - دائمی شدن ماده (۷۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه.
- ب) وظایف شهرداری، شرکت آب و فاضلاب، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):
- کاهش استعلامات درون سازمانی شهرداری‌ها.
  - تدوین دستورالعمل ایجاد لینک اطلاعاتی الکترونیک و سیستمی شدن ارتباط شهرداری با سازمان‌های مورد نظر برای استعلام (سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی).
  - یکسان‌سازی ضوابط و دستورالعمل‌ها در شهرداری‌های مناطق مختلف شهری تهران.
- ج) وظایف شهرداری، شرکت آب و فاضلاب، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی (اصلاح رویه‌های اجرایی):
- قرار دادن محدودیت زمانی در مراحل مختلف درون‌سازمانی و استعلام‌های برون‌سازمانی.
  - امکان پیگیری و رویت ذینفعان بر مراحل پیشرفت کار.
  - واگذاری کامل فرآیندهای مرتبط با مجوزهای ساخت‌وساز در بخش خصوصی (دفاتر خدمات الکترونیک) و نظارت بر اجرای صحیح آن.
  - نگارش راهنمای قوانین ساخت‌وساز به صورت یکجا و کاربردی.
  - بهره‌گیری از خدمات جامع پنجره واحد به منظور ارتباط شهرداری با دیگر سازمان‌های خدمت‌رسان شهری (شرکت‌های توزیع برق، شرکت آب و فاضلاب و ...).
  - استفاده بهینه از مفاد قانون تجارت الکترونیکی.
  - اجرای مدیریت واحد شهری.

۳. دسترسی به برق

مفهوم نماگر: فرآیند اخذ انشعاب برق سه فاز برای یک انبار در محدوده شهر تهران

نهادهای حکومتی مسئول اصلی: وزارت نیرو و شهرداری

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: تصویب قوانین جدید

در حوزه برق، ۲ مورد تدوین و اصلاح آیین‌نامه و ۶ مورد اصلاح رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
دسترسی به برق/رتبه	۹۴	امارات (رتبه ۴ جهان)
تعداد مراحل	۶	امارات ۳ مرحله
مدت زمان (روز)	۷۷	امارات ۲۸ روز
هزینه (درصد از درآمد سرانه)	۸۲۸	قطر ۱۰/۸ درصد
شفافیت تعرفه‌ها و اطمینان به عرضه (۸-۰)	۵	امارات ۸

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

۱. تصویب قانون جدید به منظور کاهش مراحل تأمین برق از طریق تفویض اختیار به مناطق برق در خصوص درخواست‌های تأمین برق با قدرت بالاتر.

۲. تصویب قانون جدید تطبیق و همخوانی هزینه‌های تأمین برق متقاضیان با درآمد ناشی از فروش انشعاب.

۳. تصویب قانون جدید تعیین تکلیف مابه‌التفاوت نرخ تکلیفی انرژی و انشعاب برق و زیان‌های انباشته در شرکت‌های توزیع برق.

۴. تصویب قانون جدید ایجاد سازوکار استفاده از ظرفیت مهندسان ناظر عضو سازمان نظام مهندسی برای کنترل نحوه اجرای تأسیسات الکتریکی از جمله چگونگی برق‌رسانی به ساختمان‌ها و معیارهای واگذاری زمین پست.

ب) وظایف وزارت نیرو (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

۱. دستورالعمل ایجاد لینک اطلاعاتی با شهرداری به منظور کسب اطلاعات لازم و امکان برنامه‌ریزی به موقع جهت تأمین برق متقاضیان در زمان صدور پروانه.

۲. بازنگری مبحث ۱۳ نظام مهندسی در مورد تأسیسات برقی ساختمان‌ها.

۱. زمان این نماگر که در سال ۲۰۱۴ به دلیل ارسال اطلاعات اشتباه بیش از حد برآورد شده بود در داده بازنگری شده سال ۲۰۱۴ کاهش یافته و رتبه ایران از ۱۶۹ به ۱۱۹ تغییر یافته است. در گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی با عنوان «عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار» وزارت نیرو اعلام داشته که مدت زمان این نماگر از ۷۷ روز به ۴۴ روز و تعداد مراحل از ۶ به ۴ کاهش یافته، اما این اصلاحات هنوز مورد تأیید بخش خصوصی و بانک جهانی قرار نگرفته و در نتیجه در گزارش‌های انجام کسب‌وکار اعمال نشده است. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش نظارتی درباره عملکرد دولت در کاهش رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی، شماره مسلسل ۱۵۱۸۲، ۱۳۹۵، ص ۸.

ج) وظایف وزارت نیرو و شهرداری (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. تسریع صدور مجوز حفاری از شهرداری جهت اجرای طرح‌های تأمین برق.
۲. کاهش بوروکراسی اداری در مراحل مختلف برقراری انشعاب.
۳. کنترل کاربران و افراد ذیربط در فرآیند فروش انشعاب، تسریع ارائه خدمات برق و فروش انشعاب در دفاتر پیشخوان دولت و دفاتر خدمات الکترونیک شهرداری.
۴. توسعه فروش اینترنتی انشعاب برق:
  - اطلاع‌رسانی و ایجاد فرهنگ،
  - تکمیل فرآیند فروش اینترنتی.
۵. قرار دادن محدودیت زمانی برای انجام هر یک از مراحل اخذ انشعاب برق در سامانه مربوط به آن.
۶. توسعه بهنگام شبکه‌های بالادست (شبکه فوق توزیع).

۴. ثبت مالکیت

مفهوم نماگر: فرآیند انتقال مالکیت یک ملک تجاری در حومه تهران

نهاد حکومتی مسئول اصلی: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: تصویب یک ماده

قانونی، ۲ مورد اصلاح مقررات و ۴ مورد اصلاح رویه‌های اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
ثبت مالکیت/ رتبه	۸۶	گرجستان (رتبه ۳ جهان)
تعداد مراحل	۷	گرجستان ۱ مرحله
مدت زمان (روز)	۱۲	گرجستان ۱ روز
هزینه (درصد از ارزش دارایی)	۵/۷	گرجستان و عربستان صفر درصد
شاخص کیفیت مدیریت زمین (۰-۳۰)	۱۵	قرقیزستان و قطر ۲۴/۵

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

تصویب یک ماده به صورت مستقل یا الحاق آن به یکی از قوانین برای الزام به اتصال بانک اطلاعات مورد

نیاز دستگاه‌های ذیربط به سامانه ثبت آنی برای پاسخ آنی به استعلام دفترخانه اسناد رسمی

۱. در مقایسه با رتبه ایران در گزارش سال ۲۰۱۴، ۷۷ رتبه بهبود در نماگر ثبت مالکیت به دلیل بازنگری داده‌های اشتباه ارسال شده در گذشته مشاهده می‌شود در حالی که بانک جهانی هیچ اقدام اصلاحی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران را در این خصوص ثبت نکرده است. پیچیدگی و طولانی بودن فرآیند ثبت مالکیت به دلیل عدم وجود ارتباط سیستمی و برخط میان سازمان ثبت اسناد و املاک و دستگاه‌های مرتبط است. طبق گزارش‌های عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، این ارتباط بین شهرداری و سازمان ثبت اسناد و املاک به صورت آزمایشی برقرار شده و ارتباط سیستمی سازمان ثبت اسناد و املاک با سازمان امور مالیاتی نیز بصورت پایلوت در حال حاضر وجود دارد که به دلیل فراگیر نبودن، این اقدامات نمی‌توانند منجر به بهبود رتبه ایران شوند. ارتباط سیستمی میان سازمان تأمین اجتماعی و سازمان ثبت اسناد و املاک نیز تاکنون برقرار نشده است. (وزارت امور اقتصادی و دارایی، عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، خرداد ۱۳۹۴، صص ۴۰ و ۴۱ و وزارت امور اقتصادی و دارایی، چهاردهمین گزارش، مرداد ۱۳۹۵، صص ۱۳۹ و ۱۴۰).

ب) وظایف سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

۱. حذف بند «۶» تصویب‌نامه مورخ ۲۱/۱۰/۱۳۸۷ کارگروه مسکن هیئت وزیران در خصوص لزوم ارائه کد رهگیری برای اخذ مفصاحساب مالیاتی.

۲. صدور بخشنامه یا دستورالعمل از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت تعاون و کار و رفاه اجتماعی برای تشکیل بانک جامع مطالبات سازمان‌های تأمین اجتماعی و امور مالیاتی از اشخاص و اعلام به دفاتر اسناد رسمی.

ج) وظایف سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. رفع مشکلات اجرایی سامانه ثبت آنی اعم از عدم ترتیب اسامی اشخاص ممنوع‌المعامله و عدم اتصال دستگاه‌های دخیل در امر ثبت انتقال مالکیت.

۲. ایجاد امکان پرداخت اینترنتی برای اشخاص حقوقی جهت پرداخت مالیات به صورت برخط.

۳. وارد کردن اطلاعات دفتر املاک سازمان ثبت در سامانه ثبت آنی با رعایت محرمانگی به منظور تحقق استعمال لحظه‌ای دفاتر اسناد رسمی.

وارد کردن اطلاعات بانک جامع مطالبات سازمان‌های امور مالیاتی و تأمین اجتماعی در فرمت مناسب در سامانه ثبت آنی به منظور استعمال لحظه‌ای دفاتر اسناد رسمی و وصول آن.

۵. اخذ اعتبار

مفهوم نماگر: میزان حمایت از حقوق قانونی وام‌دهندگان و وام‌گیرندگان در مبادلات مالی دارای وثیقه و میزان به اشتراک گذاشتن اطلاعات اعتباری

نهاد حکومتی مسئول اصلی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: تدوین و تصویب قانون جامع وثایق و یا اصلاح مواد مربوطه در قانون مدنی، تدوین ۲ دستورالعمل و اصلاح ۳ رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
اخذ اعتبار/ رتبه	۱۰۱	گرجستان (رتبه ۷ جهان)
شاخص قدرت حقوق قانونی (۰-۱۲)	۲	گرجستان ۹
شاخص عمق اطلاعات اعتباری (۰-۸)	۷	۵ کشور ۸

۱. در گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی با عنوان «عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار موضوع مصوبه شماره ۵۲۶۰۷/ت ۵۰۴۴۱ هـ هیئت محترم وزیران (از تاریخ ۱۳۹۲/۷/۱ لغایت ۱۳۹۵/۳/۲۱)» به اقداماتی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اشاره شده که هیچ یک از اقدامات مذکور در بهبود رتبه نماگر اخذ اعتبار مؤثر نیستند. در واقع بهبود این نماگر عمدتاً نیازمند اصلاحات قانونی است که تاکنون هیچ پیشنهاد اصلاح قانون توسط بانک مرکزی ارائه نشده است.

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی با همکاری بانک مرکزی

۱. تدوین و تصویب قانون جامع وثایق با هدف:

الف) احصای طیفی از اموال و دارایی‌های قابل توثیق و پذیرش وثایق با دو شرط «داشتن ارزش عرفی» و «اطمینان‌آور بودن»: شامل ضمانتنامه‌ها، اموال و دارایی‌های عینی، دارایی‌های سرمایه‌گذاری، دارایی‌های مبتنی بر حقوق خاص، مالکیت‌های فکری، حق اختراع و...

ب) تجمیع قوانین و مقررات پراکنده در خصوص وثیقه و رویه‌های حقوقی و قضایی مربوطه،

ج) تفاوت قائل شدن بین رهن و وثیقه (تضمین) به دلیل وجود چارچوب خاص و محدود در عقد رهن و معرفی وثیقه و حق تضمین به عنوان عقدی با خصوصیات متفاوت با رهن،

د) امکان به‌کارگیری رهنه‌های متغیر و سایر رهنه‌های مندرج در پرسشنامه بانک جهانی.

۲. اصلاح قوانینی که باعث نامطلوب شدن رتبه ایران در نماگر دریافت اعتبار شده‌اند:

الف) حذف ابتدای ماده (۷۷۴) قانون مدنی مبنی بر بطلان «رهن دین و منفعت» و شرط عین معین بودن رهن،
ب) اصلاح ماده (۷۷۳) قانون مدنی: «هر مالی که قابل نقل و انتقال قانونی نیست نمی‌تواند مورد رهن واقع شود».

ج) الحاق یک تبصره به ماده (۷۷۲) قانون مدنی: براساس ماده مذکور «مال مرهون باید به قبض مرتهن یا به تصرف کسی که بین طرفین معین می‌گردد داده شود». بند پیشنهادی الحاقی: تنظیم سند رسمی مربوط به رهن در حکم قبض است. مراتب مربوط به رهن باید در سند مالکیت و مرجع ثبت مربوط درج گردد،

د) الحاق یک ماده به قانون مدنی که به موجب آن امکان تسری وثیقه به صورت خودکار به محصولات، عواید و جایگزین‌های وثیقه اولیه (اصلی) و دارایی‌های آتی ناشی از آن، وجود داشته باشد،

ه) الحاق موادی به قانون ورشکستگی مشتمل بر تعریف و ایجاد سازوکار «بازسازی» و یا بازپروری شرکتی که در آستانه ورشکستگی قرار دارد.

ب) وظایف بانک مرکزی با همکاری سازمان امور مالیاتی، شرکت‌های بیمه، قوه قضائیه، ثبت

احوال، نیروی انتظامی و غیره (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

۱. ایجاد سازوکار یکپارچه و واحد توسط بانک مرکزی در درون شبکه بانکی جهت وحدت رویه در اعتبارسنجی مشتریان و الزام به افشای این اطلاعات به مراجع نظارتی و همچنین الزام بانک‌ها به اعطای هرگونه اعتبار و وام براساس اطلاعات اعتباری مذکور.

۲. اتصال پایگاه داده‌های موجود در کشور از جمله پایگاه داده‌های سازمان امور مالیاتی کشور، شرکت‌های بیمه، ورشکستگی، شرکت پست، قوه قضائیه، ثبت احوال، شناسه ملی، ثبت شرکت‌ها، نیروی انتظامی، کارت‌های اعتباری و... به سامانه اعتبارسنجی با نظارت بانک مرکزی.

ج) وظایف بانک مرکزی و شرکت‌های رتبه‌بندی اعتباری (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. افزایش درصد پوشش اطلاعات اعتباری با اضافه شدن اطلاعات اعتباری مشتریان مؤسسات مالی و

اعتباری به پایگاه اطلاعات مؤسسه مشاوره رتبه‌بندی اعتباری ایرانیان.

۲. حذف عامل سلیقه مسئولان اعتباری بانک‌ها و ایجاد وحدت رویه در دریافت انواع وثایق وام در بانک‌های مختلف با نظارت بانک مرکزی،

۳. تأمین و توزیع اطلاعات اعتباری خرده‌فروشی‌ها، اعتباردهندگان تجاری و شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات عمومی (پرداخت‌های مربوط به قبوض آب و برق، تلفن همراه و...). البته آیین‌نامه این موضوع توسط شورای ماده (۵) آیین‌نامه سنجش اعتبار مصوب ۱۳۸۶، به شرکت مشاوره رتبه‌بندی ایرانیان ابلاغ شده است، ولی مؤسسات مربوطه اطلاعات و داده‌های مورد نیاز را ارائه نکرده‌اند.

۴. ایجاد سامانه ثبت وثیقه براساس نام وام‌گیرنده که به لحاظ جغرافیایی و براساس نوع دارایی قابل بازیابی باشد. تشکیل این سامانه می‌تواند توسط شرکت‌های رتبه‌بندی اعتباری نیز صورت بگیرد.

۶. حمایت از سهام‌داران خرد

مفهوم نماگر: میزان حمایت قانونی از سهام‌داران خرد در مقابل سوءاستفاده مدیران از دارایی‌های شرکت برای استفاده شخصی و یا معامله با خود

نهادهای حکومتی مسئول اصلی: سازمان بورس اوراق بهادار

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر^۱

اصلاح موادی از قانون تجارت و اصلاح بندهایی از دستورالعمل الزامات افشای اطلاعات و تصویب معاملات اشخاص وابسته ناشران بورسی و فرابورسی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
حمایت از سهام‌داران خرد/ رتبه	۱۵۰	قزاقستان (رتبه ۳ جهان)
شاخص کل (۰-۱۰)	۳/۵	قزاقستان ۸
شاخص میزان قوانین تضاد منافع (۰-۱۰)	۴	رژیم صهیونیستی ۸/۷
شاخص میزان افشا (۰-۱۰)	۷	۳ کشور ۱۰
شاخص میزان مسئولیت مدیر (۰-۱۰)	۴	۳ کشور ۹
شاخص سهولت دادخواست سهام‌داران	۱	رژیم صهیونیستی ۹
شاخص میزان حاکمیت سهام‌داران	۳	قزاقستان ۸
شاخص میزان حقوق سهام‌داران (۰-۱۰)	۴	۳ کشور ۹
شاخص میزان کنترل و مالکیت (۰-۱۰)	۳	امارات و پاکستان ۹
شاخص میزان شفافیت شرکتی (۰-۱۰)	۲	رژیم صهیونیستی ۹

۱. در گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی با عنوان «عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار موضوع مصوبه شماره ۵۲۶۰۷/ت/۵۴۴۱ هـ. هیئت محترم وزیران (از تاریخ ۱۳۹۲/۷/۱ لغایت ۱۳۹۵/۲/۲۱)» به تهیه پیشنهادها و اصلاح قانون در خصوص نماگر حمایت از سهام‌داران خرد توسط سازمان بورس و اوراق بهادار اشاره شده، اما این پیشنهادات هنوز نهایی نشده است.

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

اصلاح مواد (۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱ و ۲۵۸) لایحه اصلاحی قسمتی از قانون تجارت.^۱

ب) وظایف سازمان بورس اوراق بهادار (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

اصلاح «دستورالعمل الزامات افشای اطلاعات و تصویب معاملات اشخاص وابسته ناشران بورسی و فرابورسی»: بند «۲» و بند «۳» ماده (۱۱).

۷. پرداخت مالیات

مفهوم **نماگر**: نرخ کلی مالیات، تعداد پرداخت‌های مالیاتی و زمان لازم برای تمکین مالیاتی یک شرکت با مسئولیت محدود

نهاد **حکومتی مسئول اصلی**: سازمان امور مالیاتی

فعالیت **حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه مطلوب^۲ منطقه در این نماگر^۳**: اصلاح موادی از

قانون مالیات‌های مستقیم و قانون تأمین اجتماعی، تدوین یک دستورالعمل و اصلاح ۲ رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
پرداخت مالیات/ رتبه	۱۰۰	قطر و امارات (رتبه ۱ جهان)
تعداد پرداخت در هر سال	۲۰	عربستان ۳ بار
زمان صرف شده (ساعت در هر سال)	۳۴۴	امارات ۱۲ ساعت
نرخ کل مالیات* (درصد از سود)	۴۴/۱	قطر ۱۱/۳

* کل مالیات شامل مالیات بر درآمد شرکت، مالیات بر ارزش افزوده، پرداخت‌های تأمین اجتماعی سهم کارفرما، مالیات بر نقل و انتقال ملک، عوارض شهرداری ساختمان و حق تمبر است.

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

۱. کاهش نرخ مالیات بر شرکت‌ها همزمان با افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده و یا گسترش پایه مالیاتی به طرق دیگر.

۲. اصلاح تبصره «۱» ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی (کاهش نرخ بیمه تأمین اجتماعی).

ب) وظایف سازمان امور مالیاتی (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

تدوین دستورالعمل‌های مناسب برای تخفیف تکالیف قانونی مؤدیان کوچک و متوسط.

۱. برای مشاهده متن کامل اصلاحات قانونی پیشنهادی مراجعه کنید به:

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی «راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۴. نماگر حمایت از سهام‌داران خرد»، شماره مسلسل ۱۳۶۴۹، اردیبهشت ۱۳۹۳.
 ۲. شایان ذکر است با توجه به نرخ‌های پایین مالیات و یا بعضاً نرخ صفر در کشورهای متکی به درآمد نفتی در منطقه خاورمیانه مانند قطر، امارات متحده عربی، بحرین، کویت و عربستان سعودی امکان دستیابی به رتبه اول منطقه وجود ندارد.
 ۳. عملکرد سازمان امور مالیاتی در گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی با عنوان «عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار موضوع مصوبه شماره ۵۳۶۰۷/ت/۵۰۴۴۱ ه هیئت محترم وزیران (از تاریخ ۱۳۹۳/۷/۱ لغایت ۱۳۹۵/۲/۳۱)» نشان می‌دهد طرح جامع مالیاتی هنوز به اتمام نرسیده و راه‌اندازی سامانه‌های الکترونیکی با توجه به اینکه هنوز بسیاری از فرآیندها به صورت دستی انجام می‌شود تأثیری در بهبود رتبه ایران در این نماگر ندارند (وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار، ۱۳۹۵، ص ۱۰).

ج) وظایف سازمان امور مالیاتی (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. راه‌اندازی سامانه پرداخت الکترونیکی حقوق و دستمزد توسط سازمان امور مالیاتی به نحوی که قابل استفاده همه مؤدیان باشد.
۲. الکترونیکی شدن کامل فرآیند پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده و مالیات بر شرکت‌ها.

۸. تجارت فرامرزی

مفهوم نماگر: زمان و هزینه فرآیندهای الزامی صادرات کالایی که کشور در آن دارای مزیت نسبی است و واردات یک کالای خاص و بسیار رایج تولیدی

نهاد حکومتی مسئول اصلی: گمرک جمهوری اسلامی ایران

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: اصلاح موادی از قانون

امور گمرکی، بازنگری آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی و اصلاح ۱۳ رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
تجارت فرامرزی/ رتبه	۱۷۰	ارمنستان (رتبه ۴۸ جهان)
زمان انطباق مرزی صادرات (ساعت)	۱۰۱	گرجستان ۱۴ ساعت
هزینه انطباق مرزی صادرات (دلار)	۵۶۵	بحرین ۴۷ دلار
زمان انطباق اسنادی صادرات (ساعت)	۱۵۲	گرجستان و ارمنستان ۲ ساعت
هزینه انطباق اسنادی صادرات (دلار)	۱۴۳	اردن ۱۶ دلار
زمان انطباق مرزی واردات (ساعت)	۱۴۱	قزاقستان ۲ ساعت
هزینه انطباق مرزی واردات (دلار)	۶۶۰	ارمنستان ۱۰۰ دلار
زمان انطباق اسنادی واردات (ساعت)	۲۷۰	۳ کشور ۲ ساعت
هزینه انطباق اسنادی واردات (دلار)	۱۹۷	عمان ۲۰ دلار

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

بازنگری در قانون امور گمرکی مصوب سال ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی شامل موارد زیر:

- ماده (۱۵) (نحوه تعیین ارزش کالای وارداتی)،
- ماده (۱۶) (نحوه تعیین ارزش کالای صادراتی)،
- ماده (۱۸) (وظایف شرکت‌های حمل‌ونقل)،
- مواد (۲۰) و (۵۶) (پلمپ کالاهای عبوری)،

- مواد (۶۷)، (۶۸) و (۶۹) (شناسایی و انطباق کالا و مواد وارداتی به کار رفته در کالای صادراتی)،
- مواد (۷۳)، (۷۴)، (۹۳) و (۹۴) (حقوق ورودی و قاچاق)،
- ماده (۱۳۳) (بازبینی اسناد)،
- ماده (۱۴۱) (اسناد استرداد)

ب) وظایف گمرک جمهوری اسلامی ایران (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):

بازنگری آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۱ هیئت وزیران شامل موارد زیر:

- ماده (۷) (مراجعه بازرگان به پنجره واحد فیزیکی)،
- ماده (۸) (استقرار سازمان‌ها در پنجره واحد فیزیکی)،
- مواد (۱۱)، (۱۲)، (۱۳)، (۱۴)، (۱۵)، (۱۶) و (۱۷) (تعیین ارزش کالا)،
- مواد (۲۲)، (۲۴)، (۲۵)، (۲۸) و (۲۹) (تعیین مبدأ کالا)،
- مواد (۳۸) و (۳۹) (آذوقه موجود در حمل‌کننده)، ماده (۴۰) (صحت‌سنجی فهرست کل بار)،
- ماده (۴۵) (مرجع تحویل گیرنده کالا)، مواد (۴۹) و (۵۰) (تحويل کالا به انبار)،
- مواد (۵۸)، (۵۹) و (۶۰) (اصل اسنادی که باید به اظهارنامه ضمیمه شود)،
- ماده (۶۳) (صحت مدارک)،
- مواد (۶۴)، (۶۵)، (۶۶)، (۶۷)، (۶۸) و (۶۹) (رویه‌های تجاری سنتی و فسادخیز)،
- ماده (۷۶) (پلمپ کالای ورود موقت)،
- ماده (۷۷) (تمدید پروانه ورود موقت)،
- ماده (۸۶) (احراز به‌کارگیری مواد اولیه وارداتی در محصول صادراتی)،
- ماده (۹۰) (بسته‌های کالای مرجوعی)،
- مواد (۹۹)، (۱۰۰) و (۱۰۱) (مدارک لازم برای الصاق به اظهارنامه عبور خارجی)،
- مواد (۱۱۱) و (۱۱۴) (مدارک لازم برای الصاق به اظهارنامه عبور داخلی شخصی و حمل یکسره)،
- ماده (۱۲۹) (مدارک لازم برای الصاق به اظهارنامه صدور موقت)

ج) وظایف گمرک جمهوری اسلامی ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی جمهوری

اسلامی ایران، سازمان توسعه تجارت ایران، سازمان ملی استاندارد، سازمان بنادر و دریانوردی و

سایر نهادهایی که به نوعی به فرآیند تجارت خارجی مرتبط هستند.^۱ (اصلاح رویه‌های اجرایی):

۱. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۵ سامانه جامع امور گمرکی راه‌اندازی شده است. اما در نامه شماره ۷۲۰۲ مورخ ۱۳۹۵/۰۷/۱۵ در پاسخ به درخواست آقای پورابراهیمی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی نگاشته شده به مشکلات اجرایی این سامانه اشاره شده است که در صورت عدم رفع آنها، همچنان می‌تواند مانع دستیابی ایران به رتبه قابل قبولی در نماگر تجارت فرامرزی باشند و باید برای رفع این مشکلات تلاش شود:

«واقعیت این است که قبل از طراحی کامل یک نرم‌افزار و تحلیل تک تک اقداماتی که باید اجرا شود؛ نباید به پیاده‌سازی مراحل مختلف اقدام کرد. سرعت پایین سیستم و قطع سیستم و عدم تعریف روش‌های جایگزین جهت انجام امور و رفع مشکل سبب نارضایتی فعالین و مراجعان به سیستم خواهد شد».

۱. استفاده از بازرسی مبتنی بر ریسک.
۲. به‌کارگیری سیستم‌های تصویربرداری از کالا.
۳. استفاده از ظرفیت شرکت‌ها، سازمان‌ها و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در جهت توسعه زیرساخت‌ها و کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه در حوزه تجارت برای استقرار کامل پنجره واحد تجاری.
۴. یکسان‌سازی نرخ تعرفه‌ها، گسترش حمل‌ونقل ریلی و نوسازی ناوگان حمل‌ونقل ریلی.
۵. تسریع در تدارک اسناد مورد نیاز توسط بانک‌های عامل، اتوماسیون خدمات گمرکی، بانکی و ارائه الکترونیکی مجوزها و اسناد لازم جهت کاهش هزینه و زمان فرآیند تجارت فرامرزی.
۶. طرح امضای الکترونیک و دستورالعمل اجرایی آن جهت استفاده از ظرفیت‌های اتوماسیون خدمات بانکی و گمرکی.
۷. خصوصی‌سازی برخی از فعالیت‌های مرتبط با تجارت فرامرزی جهت ایجاد رقابت، تسریع ارائه خدمات و کاهش هزینه‌ها.
۸. جلب همکاری شرکت‌ها و نهادهای بزرگ صادرکننده و واردکننده کالا به‌منظور تجهیز و بهبود زیرساخت‌های تجاری در تأمین مالی اصلاحات تجاری و بهبود شاخص عملکرد لجستیکی ایران.
۹. شناسایی شرکای عمده تجاری ایران و انعقاد تفاهمنامه‌های دویا چندجانبه با آنها به‌منظور تسریع و تسهیل تجارت فرامرزی.
۱۰. راه‌اندازی و استقرار کامل پنجره واحد تجاری کشور.
۱۱. فراهم آوردن امکانات و شرایط لازم جهت گسترش و توسعه همکاری‌های منطقه‌ای بین کشورهای سند چشم‌انداز و گسترش آنها با توجه به مصالح ملی.

۹. اجرای قراردادها

مفهوم نماگر: مراحل رسیدگی به پرونده شکایت یک فروشنده در تهران به ارزش ۱۷۵ میلیون ریال
نهاد حکومتی مسئول اصلی: قوه قضائیه
فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: ۱۰ مورد اصلاح قانون
و یا تصویب قانون جدید، ۱ مورد اصلاح آیین‌نامه و ۲۲ مورد اصلاح رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر/ واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
اجرای قراردادها/ رتبه	۷۰	قزاقستان رتبه ۹ جهان
مدت زمان (روز)	۵۰۵	ازبکستان ۲۲۵ روز
هزینه (درصد از طلب)	۱۷	عمان ۱۳,۵ درصد
شاخص کیفیت فرآیندهای قضایی (۰-۱۸)	۶/۵	۳ کشور ۱۳

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

۱. تسریع در بررسی لایحه آیین دادرسی تجاری.
  ۲. تسریع در بررسی لایحه پلیس قضایی با در نظر گرفتن تأثیر آن بر نماگر اجرای قرارداد.
  ۳. تدوین طرح یا لایحه آیین دادرسی الکترونیکی در قالب قانونی جامع با تجمیع، اصلاح و تکمیل مقررات موجود در قوانین، مقررات، طرح‌ها و لوایح موجود در رابطه با آیین دادرسی الکترونیکی.
  ۴. اصلاح ماده (۹) قانون حمایت از خانواده.
  ۵. افزایش حد نصاب مالی شوراهای حل اختلاف بعد از اصلاح ساختار این شوراها.
  ۶. بازنگری در مقررات تجدید، تأخیر و توقف دادرسی در لایحه اصلاح آیین دادرسی مدنی از طریق تدوین طرح یا لایحه‌ای برای اصلاح قانون آیین دادرسی مدنی.
  ۷. بازنگری در مقررات کارشناسی و کاهش تشریفات آن در لایحه اصلاح قانون آیین دادرسی مدنی از طریق تهیه طرح یا لایحه‌ای برای اصلاح قانون آیین دادرسی مدنی.
  ۸. اصلاح بخش اخیر ماده (۲) قانون اجرای احکام مدنی و ساده‌سازی تشریفات اجرای احکام دادگاه‌ها در این قانون.
  ۹. خارج کردن امور غیرترافی از وظایف دادگاه‌ها با اصلاح قانون امور حسبی.
  ۱۰. برون‌سپاری و خصوصی‌سازی برخی خدمات قضایی، کاهش ارجاع اختلافات قراردادی به دادگاه.
- ب) وظایف قوه قضائیه (اصلاح مقررات و دستورالعمل‌ها):**
- اصلاح آیین‌نامه ارائه خدمات الکترونیک قضایی، اصلاح آیین‌نامه تعرفه حق‌الوکاله، حق‌المشاوره و هزینه سفر و کلای دادگستری با هدف کاهش شاخص هزینه‌ها در نماگر اجرای قراردادها
- ج) وظایف قوه قضائیه (اصلاح رویه‌های اجرایی):**
۱. استفاده از ظرفیت‌های «درگاه خدمات قضایی» برای شروع دعوا و تقدیم دادخواست و پیگیری آن.
  ۲. ابلاغ الکترونیکی اوراق قضایی.
  ۳. پیش‌بینی تمهیدات لازم برای آموزش و تربیت قضات متخصص در امور تجاری تا با تصویب لایحه تجارت تشکیل دادگاه‌های تجاری با سرعت دنبال شود و با کیفیت بالا به دعاوی رسیدگی کند.
  ۴. اجرای مقررات دادرسی الکترونیکی برای وکلا و لازم‌الاتباع بودن این مقررات برای آنها.

۵. تأسیس سامانه دسترسی اجرای احکام دادگستری به اطلاعات اموال و وجوه تجار و توسعه دامنه شمول آن (لایحه دادرسی تجاری).
۶. راه‌اندازی بانک اطلاعات سوابق قضایی محکومین قطعی.
۷. طرح دعوی، ارجاع پرونده، تشکیل جلسه دادرسی، استماع شهادت شهود، ابلاغ دادنامه و دیگر اوراق قضایی و اوراق مربوط به اجراییه و نیابت قضایی از طریق سامانه‌های رایانه‌ای.
۸. ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی الکترونیکی قوه قضائیه و انتشار آگهی در این پایگاه.
۹. تکلیف به ابلاغ از طریق وسایل ارتباط از راه دور در ابلاغ در خارج از کشور.
۱۰. تکلیف به قید نشانی الکترونیکی خواهان در دادخواست.
۱۱. مطالبه حق از طریق داده‌پیام.
۱۲. تشکیل دادگاه‌های تخصصی تجاری.
۱۳. ایجاد سامانه الکترونیکی شناسایی اموال اشخاص حقیقی و حقوقی.
۱۴. تشکیل سامانه الکترونیکی سابقه محکومان مالی.
۱۵. راه‌اندازی نظام‌های اطلاعاتی مربوط به گردش پرونده‌ها و آمارهای قضایی.
۱۶. تهیه نقشه کاداستر.
۱۷. تهیه شناسنامه هویت ژنتیکی افراد.
۱۸. انتشار آنلاین آرای صادره از سوی محاکم با حفظ حریم خصوصی اشخاص.
۱۹. رقمی نمودن اقلام اطلاعاتی سند و اجرایی کردن ثبت نوین با استفاده از فناوری اطلاعات توسط سازمان ثبت.
۲۰. استفاده از فناوری اطلاعات در برقراری ارتباط بین مراجع قضایی و سایر نهادهای تابعه یا مرتبط از قبیل سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان زندان‌ها، سازمان پزشکی قانونی.
۲۱. اجرای مقررات دادرسی الکترونیکی برای شهروندان در مراکز استان‌ها و شهرهایی که وزارت دادگستری تعیین می‌کند و اجرای سراسری مقررات دادرسی الکترونیکی.

۱۰. حل و فصل ورشکستگی

مفهوم نماگر: هزینه و زمان رسیدگی به یک پرونده عادی ورشکستگی و حمایت قانون ورشکستگی از فرآیند بازسازی با هدف ماندگاری شرکت‌های اقتصادی

نهاد حکومتی مسئول اصلی: قوه قضائیه

فعالیت حکومتی لازم برای رسیدن ایران به رتبه اول منطقه در این نماگر: اصلاح مواد ناظر بر ورشکستگی قانون تجارت و ۳ مورد اصلاح رویه اجرایی

مؤلفه‌های نماگر / واحد	رتبه ایران ۲۰۱۷	بهترین عملکرد منطقه چشم‌انداز
حل و فصل ورشکستگی / رتبه	۱۵۶	رژیم صهیونیستی (رتبه ۳۱ جهان)
نرخ بازستانی (احیا) (سنت در هر دلار)	۱۷/۹	رژیم صهیونیستی ۶۲/۶
زمان (سال)	۴/۵	۳ کشور ۱/۵ سال
هزینه (درصد از دارایی)	۱۵	عمان ۳/۵ درصد
شاخص قدرت قوانین ورشکستگی (۰-۱۶)	۵	قزاقستان ۱۵
شاخص شروع رسیدگی (۰-۳)	۲	۳ کشور ۳
شاخص مدیریت دارایی‌های بدهکار (۰-۶)	۲	قزاقستان ۶
شاخص رسیدگی به بازمانده‌ی (۰-۳)	۰	ارمنستان ۳
شاخص مشارکت طلبکار (۰-۴)	۱	قزاقستان ۴

الف) وظایف مجلس شورای اسلامی

- اصلاح موادی از قانون تجارت: ماده (۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۲۰، ۴۸۰، ۴۸۱، ۵۰۷ و ۵۱۲) و اصلاح ماده (۲۷) قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی^۱

- بررسی مجدد و تصویب لایحه جدید تجارت یا دستکم تصویب بخش ورشکستگی آن به‌عنوان اصلاح قانون تجارت (راهکار بلندمدت)

ب) وظایف قوه قضائیه (اصلاح رویه‌های اجرایی):

قوه قضائیه برای کارآمد کردن ارگان تصفیه باید موارد زیر را اجرا کند:

۱. اداره تصفیه را در شهرهای صنعتی و قطب‌های اقتصادی کشور توسعه دهد؛
۲. با برگزاری دوره‌های آموزشی برای قضات رسیدگی‌کننده، کارکنان و کارشناسان و مدیران ادارات تصفیه و وکلا و کارشناسان ذیربط به‌تربیت کادر حرفه‌ای و متخصص در این حوزه همت گمارد؛
۳. با در اختیار قراردادن بودجه مناسب برای ادارات تصفیه، افزایش آموزش و نظارت بر این ادارات تا حدود زیادی کارآمدی ادارات تصفیه را ارتقا بخشد.

۱. برای مشاهده متن کامل اصلاحات قانونی پیشنهادی مراجعه کنید به: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۹. نماگر حل‌وفصل ورشکستگی، شماره مسلسل ۱۳۹۶۳، آبان ۱۳۹۳.

منابع و مأخذ

۱. احمدیان، مریم و فرید، قادری. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۲. نماگر پرداخت مالیات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۵۶۲، اسفند ۱۳۹۲.
۲. احمدیان، مریم. گزارش نظارتی درباره عملکرد دولت در کاهش رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۱۸۲، آذر ۱۳۹۵.
۳. حکیم‌جوادی، احمد و محمد، شکوری‌گرکانی. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۳. نماگر ثبت مالکیت، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۶۴۸، اردیبهشت ۱۳۹۳.
۴. سایت انجام کسب‌وکار بانک جهانی www.doingbusiness.org
۵. شهبازی‌غیائی، موسی. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۶. نماگر دریافت اعتبار»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۷۵۵، تیر ۱۳۹۳.
۶. عبدالملکی، مهدی و مریم، احمدیان. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۹. نماگر حل‌وفصل ورشکستگی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۹۶۳، آبان ۱۳۹۳.
۷. عبدالملکی، مهدی. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۴. نماگر حمایت از سهام‌داران خرد، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۶۴۹، اردیبهشت ۱۳۹۳.
۸. عبدالهیان، امید و فرید، قادری. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۵. نماگر شروع یک کسب‌وکار، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۶۸۷، خرداد ۱۳۹۳.
۹. عبدالهیان، امید. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۱. نماگر اجرای قراردادها، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۴۸۱، بهمن ۱۳۹۲.
۱۰. ملایی، عبدالعظیم و حسین هرورانی و مریم احمدیان. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۸. نماگر تجارت فرامرزی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۹۴۷، مهر ۱۳۹۳.
۱۱. وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی، چهاردهمین گزارش، عملکرد قانون اجرای سیاست‌های اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، به تفکیک مواد و تبصره‌ها، مربوط به شش ماهه اول سال ۱۳۹۴، مرداد ۱۳۹۵.
۱۲. وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی، عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، خرداد ۱۳۹۴.
۱۳. وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی، گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی در راستای پایش مداوم و بهبود محیط کسب‌وکار موضوع مصوبه شماره ۵۳۶۰۷/ت/۵۰۴۴۱ هـ هیئت محترم وزیران (از تاریخ ۱۳۹۳/۷/۱ لغایت ۱۳۹۵/۳/۳۱)، تیرماه ۱۳۹۵.
۱۴. وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی، گزارش وضعیت محیط کسب‌وکار کشور، مرداد ۱۳۹۵.
۱۵. یزدانی‌پرای، زهره. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۷. نماگر اخذ انشعاب برق، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۹۴۴، مهر ۱۳۹۳.
۱۶. یزدانی‌پرای، زهره. راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۱۰. نماگر مجوزهای ساخت‌وساز، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۴۰۲۱، آذر ۱۳۹۳.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۳۷۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اقدامات لازم برای بهبود رتبه ایران در گزارش سال ۲۰۱۸ انجام کسب‌وکار بانک جهانی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین: مریم احمدیان

ناظران علمی: سید امیر سیاح، مهدی عبدالملکی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های اقتصادی

ویراستار تخصصی: سید علی روحانی

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. بانک جهانی
۲. انجام کسب‌وکار
۳. ایران
۴. محیط کسب‌وکار
۵. دولت
۶. قوه قضائیه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۲/۲۶